

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Менеджмент музичної освіти

Освітня програма – **Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Спеціальність **014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Галузь знань **01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Менеджмент музичної освіти
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Карась Ганна Василівна
Контактний телефон викладача	+380503730845
E-mail викладача	karasg@ukr.net
Формат дисципліни	очна, заочна
Обсяг дисципліни	90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=59&id_cou=4793
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри. Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту
2. Анотація до курсу	
<p>1.1. Опис (анотація) Навчальна дисципліна «Менеджмент музичної освіти» базується на теорії і практиці професійного розвитку педагога-музиканта, що забезпечує процес художньо-педагогічної освіти бакалаврів, формує їх професійний розвиток, що є необхідним для майбутньої музично-педагогічної творчості, музично-педагогічної майстерності, музично-педагогічної культури.</p> <p>Зміст дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами менеджменту музичної освіти, її науковим апаратом; систематизації знань; прищепленні навичок до самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній; формуванню широкого художнього кругозору майбутнього викладача вузів; виховуванні вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану літературу; визначати методи самостійної роботи студентів над навчальним матеріалом; навчити студентів складанню та виконанню практичних завдань.</p> <p>Виходячи із сучасного стану і розвитку музичної освіти, а також, враховуючи навчальну програму, відпрацьовану у вищих навчальних закладах, що готують вчителів музики слід вважати доцільним вирішення в рамках цього курсу перерахованих завдань.</p> <p>Завдання курсу полягають 1) у теоретичному узагальненні сутності управлінської діяльності у сфері музичної освіти; 2) в ознайомленні із менеджментом спеціальних подій; 3) в освоєнні складних проблем реклами і PR-технологій у сфері музично освіти.</p>	
<p>1.2. Тип Дисципліни вибіркової частини</p>	
<p>1.4. Термін навчання. IV рік, VIII семестр (четвертий курс бакалаврату, восьмий семестр, 9 тижнів)</p>	
<p>1.5. Кількість кредитів. 3,0 кредити, загальна кількість годин: 90 (30 – аудиторна робота, 60 – самостійна робота, 20 лекцій, 10 практичних)</p>	
<p>1.6. Викладацький склад. Карась Г. В. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри методики музичного виховання і диригування.</p>	

3. Мета та цілі курсу

Мета викладання курсу «Менеджмент музичної освіти» полягає у формуванні засобів професійного розвитку у процесі професійної підготовки бакалаврів освітнього напрямку «Мистецтво» з педагогічною спеціалізацією; оволодінні науково-теоретичними основами економічного аналізу.

Основною метою вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент музичної освіти» є формування сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту музичної освіти, формування розуміння основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Стратегічне бачення розвитку організації допомагає менеджерам формувати конкретні та чіткі цілі її поточної діяльності, визначати пріоритетні напрями розвитку, враховувати при плануванні діяльності очікувані від неї результати. Стратегічне бачення організації також сприяє впровадженню менеджменту, орієнтованого на результат.

Курс «Менеджмент музичної освіти» поєднує науково-теоретичний матеріал в різних аспектах, базується на вивченні таких дисциплін, як: «Історія музичного мистецтва», «Історія музичної освіти». Дисципліна «Менеджмент музичної освіти» є однією з профільюючих дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника як викладача. Дисципліна дає основні знання про зміст предметів циклу, вивчає теоретичні основи економічного аналізу і шляхи їх практичного втілення.

Досягнення мети передбачає опанування майбутніми музикантами змісту курсу, що виявляться у:

- стійкій мотивації культурного зростання засобами професії і усталеному професійному інтересі до безперервного оновлення індивідуально-професійного ресурсу;
- знаннях основних теорій розвитку людини засобами музичного мистецтва і розуміння їх основ для забезпечення оригінального використання ідей, а також проведення наукових досліджень;
- здатності до системної апперцепції і інтеграції галузевого знання та подолання суперечностей його об'єктивації у педагогічній реальності;
- здатності і умінь використовувати знання для вирішення проблем особистісного взаєморозвитку себе і іншого у новому середовищі і культуровідповідних контекстах художнього розвитку людини;
- умінь зрозумілого донесення власної професійної позиції до фахівців і нефахівців у музично-педагогічній галузі;
- навичках самостійно продовжувати навчання.

1.2. Успішність досягнення поставленої мети залежить від результативності розв'язання таких **завдань** курсу:

- формування умінь самоорганізації творчого потенціалу відповідно до потреб професійної реальності і культурних вимог її вдосконалення;
- формуванні професійного мислення, умінь і навичок аналітичної діяльності, що відбувається в процесі нагромадження та вдосконалення педагогічного досвіду;
- формування професійного менталітету науково-педагогічного працівника музично-педагогічної і мистецької галузей;
- засвоєння комплексу спеціальних знань, вмінь та навичок, необхідних у практичній музично-педагогічній та виконавській діяльності;
- формування соціально-професійних і міжпредметних компетенцій;
- формування музично-педагогічного професіоналізму педагога-музиканта;
- розвиток здатності до інтелектуальної автономності.
- вивчення загальних закономірностей, принципів формування, функціонування та розвитку системи управління організацією, управлінських відносин у сферах культури та мистецтва.

В межах цього курсу менеджери музично-освітньої сфери отримають систематизовані знання основ теорії планування, сучасних підходів до створення та

впровадження планів та поглиблюють знання сучасного стану та основних напрямів розвитку планування діяльності установ музичної освіти.

Розроблений курс допоможе менеджерам музичної освіти усвідомити та сформулювати покликання та призначення своєї організації, що визначають стратегічні цілі та напрями розвитку. Він надає студентам знання та практичні навички аналізу своїх власних ресурсів та зовнішнього оточення, конкурентних переваг своєї організації, аналізу перспективних можливостей її розвитку, оцінювання можливих внутрішніх та зовнішніх загроз, а також розробки стратегічного плану та конкретних завдань щодо його втілення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні теорії розвитку людини засобами музичного мистецтва і розуміння їх основ для забезпечення оригінального використання ідей, а також для проведення наукових досліджень;
- здатності до системної апперцепції галузевого знання та подолання суперечностей його об'єктивації у педагогічній реальності;
- здатності уміння використовувати знання для вирішення проблем особистісного розвитку і іншого у новому середовищі і культуровідповідних контекст художнього розвитку людини;
- передові технології і стратегії з формування духовності, дійсної сутність взаємин культури і мистецтва, культури і цивілізації, культури і інструментальної музики;
- чітке усвідомлення джерел духовності та завдання збереження світу музично-вокальних цінностей;
- найкращі зразки музичного мистецтва;
- духовно-просвітницьку діяльність у мистецькій сфері;
- здійснювати аналіз явищ сучасного мистецтва як соціокультурного феномена в історичному ракурсі;
- основні стильові напрямки та процеси розвитку української та світової культури минулого та сучасності;
- стилі, жанри, напрямки, особливості та закономірності музичного процесу.
- теоретичний матеріал з менеджменту музичної освіти;
- рівень сучасної науково-теоретичної бази з проблем менеджменту музичної освіти;
- науково-теоретичну літературу з цієї проблеми;
- правові основи і законодавство України в галузі культури. Мистецтв та освіти;
- основи ділового спілкування.

вміти:

- давати змістовну характеристику підприємництва та підприємливості для можливої організації самостійної зайнятості та ведення підприємницької діяльності;
- робити різнобічний узагальнений аналіз суспільно-політичних обставин, які сприяють менеджменту музичної освіти;
- проявляти навички ділових комунікацій у професійній сфері, роботи в колективі
- стисло викладати власні судження та відтворювати їх аргументовано і грамотно у письмовій формі;
- професійно підходити про проблеми управління різними мистецькими організаціями і колективами;
- грамотно добирати науково-теоретичну літературу з менеджменту музичної освіти;
- самостійно опрацьовувати наукову літературу та застосовувати її у власній практичній діяльності.

4. Компетентності

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі середньої та мистецької освіти у процесі навчання основ мистецтва, теорії і практики художньо-творчого розвитку учнів та дітей, що передбачає застосування теорій та методів

освітніх наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі та в мистецьких закладах.

Компетенції соціально-особистісні

- Здатність учитися;
- Креативність, здатність до системного мислення;
- Адаптивність і комунікабельність;
- Наполегливість у досягненні мети;
- Турбота про якість виконуваної роботи

Загальнонаукові компетенції

- Базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, культурології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;
 - Базові знання фундаментальних розділів української та світової культури, мистецтва та освіти, в обсязі, необхідному для володіння ними в обраній професії;
 - Базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій; навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси;
 - Базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін;
 - Базові знання з підприємництва та підприємливості для можливої організації самостійної зайнятості та ведення підприємницької діяльності.

Інструментальні компетенції

- Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність до критичного мислення.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність проявляти ініціативу та генерувати нові ідеї (креативність).
- Дослідницькі навички;
- Навички управління інформацією.

Професійні компетенції

Загально-професійні компетенції

- Базові уявлення про різноманітність об'єктів предмету діяльності;
- Базові уявлення про історію мистецтва, історію освіти;
- Розуміння цілісного рішення об'єкту на основі емоційно-чуттєвого сприйняття музичної форми;
 - Володіння методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації предмету діяльності;
 - Застосування основних методів аналізу й оцінки стану об'єктів предметів діяльності;
 - Базові уявлення про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії та методології музичного мистецтва, музичної освіти;
 - Практичне й оперативне застосування знань, вмінь до конкретних професійних ситуацій;
 - Застосування сучасних методів роботи з об'єктами предмету діяльності у виробничих умовах;
 - Знання правових основ і законодавства України в галузі культури, мистецтва та музичної освіти;
 - Базові знання економіки та організації діяльності, управління виробничим процесом і уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;

- Володіння навичками ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в колективі.

Спеціалізовано-професійні компетенції

- Застосування професійно-профільованих знань в управлінській діяльності;
- Використання нормативних документів в управлінській діяльності;
- Використання професійно-профільованих знань в управлінській діяльності;
- Використання професійно-профільованих знань та практичних навичок менеджменту музичної освіти для виробничої діяльності;
- Використання теоретичних знань та володіння матеріалом для управлінської діяльності в освітній сфері.

5. Результати навчання

- володіння основами організації діяльності установ культури і музичної освіти;
- засвоєння цілей, завдань, змісту, принципів, форм, методів і засобів навчання у сфері музичної освіти;
- розуміння особливостей психології різних вікових груп тих, хто навчаються та здійснюють організаційну діяльність у сфері освіти та культури;
- володіння принципами організації керівництвом хором, ансамблем;
- здатність організувати дитячі та аматорські хорові творчі колективи; бути готовим до роботи з дитячим хоровим колективом, вміння вільно і творчо спілкуватися з школярами різного шкільного віку за особливостями їхнього розвитку;
- володіння художнім музичним кругозором для професії майбутнього диригента аматорського хору;
- здатність здійснювати художньо-педагогічне спілкування з учнями, студентами та митцями;
- здатність аналізувати, узагальнювати і використовувати у своїй роботі передовий досвід менеджерської діяльності у сфері культури та освіти;
- вміння давати змістовну характеристику підприємництва та підприємливості для можливої організації самостійної зайнятості та ведення підприємницької діяльності;
- вміння робити різнобічний узагальнений аналіз суспільно-політичних обставин, які сприяють менеджменту культури і мистецтва;
- володіння навичками ділових комунікацій у професійній сфері, роботи в колективі;
- вміння стисло викладати власні судження та відтворювати їх аргументовано і грамотно у письмовій формі;
- володіння знаннями в галузі інформатики й сучасних комп'ютерних технологій; навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси.
- здатність професійно підходити про проблеми управління різними мистецькими організаціями і колективами;
- вміння грамотно добирати та аналізувати науково-теоретичну літературу з менеджменту культури і мистецтва;
- вміння самостійно опрацьовувати наукову літературу та застосовувати її у власній практичній діяльності.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу	
Загальна кількість годин – 90	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	Стац. – 20; Заочн.- 6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	Стац. – 10; Заочн. - 2

самостійна робота			Стац. – 60; Заочн. - 82		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
VIII	014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	IV	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Тема 1. Сутність, значення і особливості розвитку менеджменту. Організації як об'єкти управління	лекція	1; 4; 5; 13; 16; 18; 20; 21; 22	3 год. Робота з літературою		Перший тиждень
Тема 2. Процес менеджменту. Види і зміст управлінської діяльності в музичній освіті.	Лекція Практичне	4; 5; 13; 16; 18; 20; 22; 23;	2 год. 2 год. Робота з літературою	5	Другий – третій тиждень
Тема 3. Менеджмент спеціальних подій у сфері культури, мистецтва і освіти Види спеціальних подій і громадських заходів в музичній освіті/	Лекція Практичне Контрольна робота	1; 8; 15;	3 год. 2 год. Робота з літературою	5	Третій-П'ятий тиждень
Змістовий модуль 2. Тема 4. Менеджмент музичної освіти: структура, цілі, ресурси, організація праці	лекція	2; 3; 4; 7; 8; 9; 17; 19; 20; 21; 30;	2 год. Робота з літературою		П'ятий Тиждень
Тема 5. Менеджмент музичної освіти: ефективність методів	лекція	4; 7; 8; 9; 17; 21; 32	2 год. Робота з літературою		Шостий тиждень
Тема 6. Менеджмент музичної освіти: алгоритм діяльності менеджерів вищих музичних навчальних закладів, закладів середньої спеціальної і початкової музичної освіти	Лекція Практичне Контрольна робота	2; 3; 7; 8; 9; 17; 20; 21; 31;	4 год. 4 год. Робота з літературою	5	Шостий-восьмий тиждень

Тема 7. Формування ринку музичної освіти	Лекція Практичне	2; 3; 6; 7; 8; 14; 17; 19; 21; 24;	2 год. 2 год. Робота з літературою	5	Восьмий – Дев'ятий тиждень
Тема 8. Реклама і PR в музичній освіті. Продюсування.	Лекція	7; 8; 10; 11; 14; 19; 24; 25; 26; 27; 28; 29;	1 год. Робота з літературою		Дев'ятий тиждень
Тема 9. Інноваційні процеси в музичній освіті. Технічне забезпечення.	лекція	7; 8; 17; 19; 21; 24; 25; 26; 27;	1 год. Робота з літературою		Дев'ятий тиждень

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>90-100 балів (А «Зараховано») отримує студент, який виконав всі види самостійної роботи, практичні заняття, дав повні відповіді на запитання на заліку, опрацював рекомендовану літературу.</p> <p>80–89 балів (В «Зараховано») отримує студент, який виконав всі види самостійної роботи, практичні заняття, дав відповіді на запитання на заліку, опрацював більшість рекомендованої літератури.</p> <p>70–79 балів (С «Зараховано») отримує студент, який виконав більшу частину видів самостійної роботи, практичні заняття, дав відповіді на запитання на заліку, опрацював значну кількість рекомендованої літератури.</p> <p>60–69 балів (D «Зараховано») отримує студент, який виконав половину видів самостійної роботи, практичних занять, дав неповні відповіді на запитання на заліку, опрацював половину рекомендованої літератури.</p> <p>50–59 балів (Е «Зараховано») отримує студент, який виконав третину видів самостійної роботи, практичних занять, дав неповні відповіді на запитання на заліку, опрацював третину рекомендованої літератури.</p> <p>26–49 балів (FX не зараховано з можливістю повторного складання) отримує студент, який виконав хоч якусь частину видів самостійної роботи, практичних занять, не дав відповіді на запитання на заліку, опрацював малу кількість рекомендованої літератури.</p> <p>0-25 балів (F не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) отримує студент, який не виконав жодного виду самостійної роботи, практичних занять, не може дати відповіді на запитання на заліку, не опрацював рекомендованої літератури.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Діагностика знань студентів здійснюється за допомогою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) усних опитувань на практичних заняттях; 2) письмових контрольних робіт; 3) письмового виконання аналізу менеджменту спеціальної події музичної освіти (конкурсу, фестивалю) <p style="text-align: center;">Розподіл балів, які отримують студенти</p> <p>Змістовий модуль 1 – 10 балів; Змістовий модуль 2 – 10 балів. Контрольна робота – 20 балів, індивідуальне завдання – 10 балів. 1) Залік – 50 балів. Загальна сума – 100 балів</p>
Практичні заняття	<p>Психологічне тестування: «Чи здатні ви бути менеджером», «Ваші шанси стати підприємцем», «Яка у Вас мотивація до успіху».</p> <p>Види і зміст управлінської діяльності в музичній освіті.</p> <p>Види спеціальних подій і громадських заходів в музичній освіті</p>

	<p>Менеджмент музичної освіти: алгоритм діяльності менеджерів вищих музичних навчальних закладів, закладів середньої спеціальної і початкової музичної освіти</p> <p>Формування ринку музичної освіти</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Опрацювання рекомендованої літератури.</p> <p>Письмовий аналіз менеджменту спеціальної події музичної освіти (конкурсу, фестивалю).</p> <p>Виконання письмових контрольних робіт.</p> <p>Усні відповіді на практичних заняттях.</p>

8. Політика курсу

Відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій для кваліфікаційного рівня «бакалавр» програмні вимоги навчальної дисципліни спрямовані на досягнення сьомого (7) кваліфікаційного рівня (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 509 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n5>), який передбачає здатність особи розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Тому, політика курсу спрямована на те, щоб забезпечити студентам здобуття знань, умінь та розуміння, що відносяться до галузі мистецької освіти, що дасть їм можливість виконувати свою роботу самостійно. Акцентується увага на забезпеченні підготовки професійних здібностей щодо самоорганізації, вміння самонавчатись, розвинути аналітичне мислення, приймати обґрунтовані рішення, здійснювати оцінювання та забезпечення якості виконаних робіт разом з вільним володінням іноземними мовами.

У взаємовідносинах викладач та студенти керуються загальними морально-етичними принципами та правилами поведінки відповідно до Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», ухваленого Конференцією трудового колективу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 29 грудня 2015 року.

9. Рекомендована література

Базова

1. Абрамов Л. К., Азарова Т. В. Менеджмент у сфері культури. Кіровоград: ЦПТІ, 2000. 88 с.
2. Академія музичної еліти України: До 90-річчя Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського / Автори-упор.: А. П. Лащенко (кер. проекту), О. І. Малозьомова, Т. В. Гусарчук; Ред кол.: В. І. Рожок (голова) та ін. К.: Муз. Україна, 2004. 560 с.
3. Александрова Н. Одеській державній музичній академії імені А. В. Нежданової - 90 / О. В. Сокол (голов. ред.), Р. М. Розенберг (ред.-упоряд.) / Александрова Н. Г., Бондар Н. А., Бузанова Н. С., Вірановський Г. М., Горелік Л. М. Одеса: Друк, 2003. 222 с.
4. Антонюк О. В. Менеджмент культурно-мистецької сфери. *Часопис НМАУ імені П. І. Чайковського* : наук. журнал. 2011. Ч.2(11). С.104 –110.
5. Армстронг М. Менеджмент : методы и приемы : Пер. с 3-го англ. изд. К.: Знання-Прес, 2006. 876 с. (Европейський менеджмент).
6. Безгін І. Мистецтво і ринок : нариси. К.: ВВП «Компас», 2005. 544 с.
7. Волков С. Мистецька освіта в культурі України 90-х років ХХ століття: навч. посібник Київ, 2006. 207 с.
8. Гагоорт Гіп. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль / переклав з англ. Богдан Шумилович. Львів: Літопис, 2008. 360 с.
9. Горбенко С. Історія гуманізації музичної освіти для дітей шкільного віку: навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП. Зволейко Д.Г., 2007. 348 с.

10. Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі ХХІ століття: зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф., Київ, 2 грудня 2010 року). К. : НАКККіМ, 2011. 172 с.
11. Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі ХХІ століття: традиції, концепції, перспективи : зб. наук. правь (за матеріалами Міжн. наук.-практ. конф., Київ, 20–21 грудня 2012 року) / відп. за випуск С. М. Садовенко. К. : НАКККіМ, 2013. 252 с.
12. Зайцев В. П. Режисура естради та масових видовищ: навч. посібник. К.: Дакор, 2003.
13. Кові Стівен Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей / пер. з англ. О. Любченко. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012. 384 с.
14. Кольбер Ф. Маркетинг у сфері культури та мистецтв / переклад з англ. Святослава Яринича. Львів: Кальварія, 2004. 240 с.
15. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2015. 122 с.
16. Кузьмін О. Основи менеджменту : підручник. Вид. 2-ге, випр., доп. К. : Академвидав, 2007. 464 с. (Альма-матер).
17. Культурна політика та мистецька освіта: моделювання процесів / кол. авторів: кер. [Безгін О. І., Бернадська А. Є., Кочарян І. С., Успенська О. Ю.]. Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2013. 176 с.
18. Менеджмент: конспект лекції / укладач Д. О. Власенко. Суми: Сумський держ. ун-т, 2011. 71 с.
19. Музична естрада: Словник / Управління культури Харківської держ. адміністрації Харківський обласний центр народної творчості / В.М. Откидач (уклад.). Х. : Видавець І.В. Якубенко, 2004.
20. Нагорняк М. М., Тягур Р. С. Менеджмент в освіті. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. 437 с.
21. Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського 100 років / авт.-упоряд. В. Рожок. К. : Муз. Україна, 2013. 512 с.
22. Нестуля О. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера. Уроки видатних підприємців : навч. посіб. К. : Знання, 2013. 358 с.
23. Нестуля О. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера : навч. посіб. К. : Знання, 2013. 287 с.
24. Новаторов В. Е. Социально-культурный маркетинг : история, теория, технология : учебное пособие. СПб.: Изд-во «Лань» ; Изд-во «Планета музыки», 2015. 384 с. (Учебники вузов. Специальная литература).
25. Откидач В. Естрадний спів і шоу-бізнес : навч.-метод. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
26. Поплавський М. М. Антологія сучасної української естради. К.: Преса України, 2004. 416 с.
27. Поплавський М. Менеджер культури : підручник. К.: МП «Леся», 1996. 416 с.: іл.
28. Примак Т. PR для менеджерів і маркетологів : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 202 с.
29. Руда А. 1000 зірок шоу-бізнесу. К.: Школа, 2006.
30. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. Посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
31. Сторінки історії Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. 2-ге вид., доп. Львів: В-во «СПОЛОМ», 2008. 352 с.
32. Шмагало Р., Покотило Г., Ляшкевич П., Гнатишин І., Бей Т. Музична освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ – ХХІ століть: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Львів: ЛНАМ; Тернопіль: Мандрівець, 2013. 292 с.: іл., дод. + DVD.